

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hord-
va vagy vidékre postán
küldve
Egész évre 6 ft — kr
Fél évre 3 ft — kr
Negyedévre 1 ft 50 kr

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyitlér sora 20 kr.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztői iroda

és
kiadóhivatal:

CIRNER és LINGNER
Főter 38. szám alatt,
hova úgy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

A Bethlen-főiskola fátuma.*

Régóta olvasgatom azokat a szenvedélyes, gunyolódó támadásokat, melyeket a Bethlenianum pönös ügyében az egyházkerület két pártja egymás ellen szőrogat. Érdeklődéssel kísérem kezdetől óta vitáikat; mert, engedjenek meg a vitázó felek, ez a kérdés nemcsak az egyházkerület tagjaié, hanem minden református és első rendben minden erdélyi magyar emberé. A Bethlen-főiskola mindnyájunk büszkesége; gyásza és öröme gyász és öröm mi reánk is. De nemcsak ékességünk, hanem a magyarságnak vára és szemináriuma alapításától fogva. Vidéki magányomban sokat gondolkodtam az állapota fölött; és engedjék meg nekem, hogy a szenvedélyes hangok közé egy tapasztalatokban vénült ember hangjával én is közbeszólhassak. Igazán mondom, hogy nem a cikkkirás viszketegeése szól belőlem; hanem az okok közt keresgélek, melyek ezt a mostani válságot megteremtették,

* Közzöljük ezt az érdekes kézből kapott cikket, mert kétségtelen jóindulat szól belőle; de kénytelenek vagyunk kijelenteni, hogy lapunk irányát e kérdésben inkább a „Leleplezett jelszavak” mutatják.

és tanulságot szándékszem levonni belőlük a jövőre.

Annak a pörnek, melyet az egyházkerület többsége most Kolozsvár részére döntött el, hosszú, nagyon hosszú procezessusa van; előkészítésében nemcsak a konzistoriumnak, hanem magának a kollégiumnak is része van.

Nem a jelen időkről beszélek, mert ezeket már nem igen ismerem; hanem azokról, melyeknek mi régiebb emberek is közlő tanúi voltunk. Másrészt meg a vidékre járó diák-néptől is sok mindent hallottunk, amit kellő értékére le tudtunk ugyan szállítani, de mégis maradt fenn valami, amit a jelekből és következményekből lehetett kiolvasni. A kollégiumnak különben érdemes és tudós professzorai, sőt gondnokai is, sokszor a legfontosabb kérdésekben sem tudtak egy értelemre jutni. Ennek az oka pedig főképpen az lehetett, hogy egy vagy más okból ellentétbe jutván egymás közt, haragjukat nem hogy elfojtották, hanem néha bizony gyűlölködéssé engedték fokozódni. A viszálykodást nem is igen titkolták, sőt a városi társadalmat is beavatták egymás gyen-

géibe. S mikor a mende-mondának utja indul, akkor aztán bőven szokott teremni a nyomában guny, rágalom, inszinuáció s minden, ami csak a fékétvesztett rosszakaratból származhatik. Tudták a tanulók is, pártokra szakadtak ezek is; egyik a másik emberét kisebbitette; s így aztán senki sem maradt érintetlenül. A vidéken is állandó beszéd tárgyát képezte a professzoroknak egymás közt való békételenkedésük; s ha vagy egy diák vidékre került, az első kérdések közé tartozott: mi ujság a kollégiumban? hogyan élnek a professzorok? Kaczagás közben tiszteltlen anekdotákat hordoztak szét a nebulók; s valószínűs versengés fejtett köztük, hogy ki tud érdekesebb híreket mondani erről a témáról. Itt aztán széles tere nyílt a dévaj diák-képzeletnek. Szóval a viszálykodás és következményei leplezetlenül nyilvánultak a külsőségekben is. Természetes dolog, hogy ez sem a professzorátus, sem az intézet tekintélyét nem emelte; sem arra alkalmas nem volt, hogy a tanulók erkölcsi tekintetben kifogástalan nevelésben részesüljenek.

TÁRCZA.

A bécsi kongresszus idejéből.

A világtörténelemben egyik legkedvencebb időszakom a mult század vége és a jelen század az ugynevezett márczius előtti korszakig, mely ugyszólván záró köve a multnak.

A jelen század elején rendkívül érdekes a nagy Napoleon kora, a francia háborúk, a bécsi 1814—1815-iki kongresszus, amely után következett aztán az 1848-iki viharokat megelőző mélyeséges politikai és társadalmi pangás, Európa szélesöndje.

Rendkívül érdekesek a század első évei és az a historikus, aki ennek az epochának a buvárlását tűzte ki célul, alig talál róla teljesebb képet, mint most, a bécsi kongresszusi kiállításon, amely az osztrák iparművészeti muzeum stubenringi palotájában látható.

Ez a kiállítás tulajdonképpen nem csak a kongresszus fényes napjait, de az egész 1800-tól 1825-ig tartó időszakot tükrözi hiven vissza, még pedig nem csak az akkori Bécs, a bécsi életet, de majdnem minden európai állam politikai és kulturális törekvéseit mutatja.

Természetesen Bécs áll előtérben, mert a császár-város volt ugyszólván gócpontja az akkori eseményeknek.

Ausztria minden népe Bécs felé gravitált akkor s mint III. Károly és a nagy Mária Terézia uralkodása alatt, a birodalom összes főurai, előkelő nemesi ott székelték.

A város népessége is rohamosan emelkedett, Bécs emporiuma lett a kereskedelemnek és miután megszabadult a török járomtól, egyre jobban virágzott és terjeszkedett.

A mult század kilencvenes éveiben különösen Wohlleben polgármester törekedett a város szépítésén, amely az arnyas fákkal beültetett Glacisval már messziről viruló bokrétaéhoz hasonlított. A tanuló ifjuság is minél jobban törekedett ekkor már Bécs felé és különösen özönlött oda, midőn 1803-ban Ferencz császár és király fölépítette a polytechnikumot; majd 1815. november 3-án megnyílt a technikai muzeum is. A muzeum a Kärnthnerthor előtt lévő Sina-házban volt elhelyezve, de már 1816. október 14-én egy új palota alapkövét tették le és az alapkövetélnél jelen volt Ferencz császár is, aki hat főherceg és gróf Hohenwarth hercegeinek kíséretében az alapkövet sajátkezüleg tette le: „Törekvésem emléke gyanánt”, mint ahogy ez a maig is meglevő császári alapító-levélben áll.

A polytechnikumot a polgári rend legjelesebb fiai látogatták, de voltak arisztokraták hallgatói is, így 1818-ban kiténtek a vizsgán Lobkovitz József és Schwarzenberg

Edmund hercegek, valamint Trauttmansdorf Ferdinánd gróf.

A tudományok mellett az ipar, művészet és irodalom is lépést tartva haladt és a század elején mindjárt kiténtek Koch József, a hírneves osztrák genre-festő, aki szenzációt kelt „Macbeth és boszorkányai” című képével.

A szobrászok közt kiténtek Canova, aki 1805-ben Mária Krisztina főhercegnőnek az augusztinusok templomában lévő remek sir-emlékét alkotja, aztán Zauner, aki 1807-ben a capitoliumban lévő Marc Aurél szobra után Bécsben II. József császárt mintázza, majd elkészíti II. Lipót sir-emlékét és a Laudon-szobrot a hadersdorfi parkban. Schaller, Fischer, Hagenauer, Würth, Donner mind ekkor alkotják szoborműveiket és az osztrák szobrászok az antik nyomán haladva, iskolát csinálnak.

Nagy lendületet nyer az ötvösipar, a fayence, az agyag- és mindenféle diszmű, úgy hogy a bécsi iparosok hire hazájuk határán túl messze elszállt és 1816-ban már Artzt Egyed föltalálja az önműködő szövőszéket.

Az irodalom is egyre magasabb nivóra emelkedik, vele a művészet, színházak és Schryvogel vezetése alatt a Burg-színház Európa egyik legelső műintézetévé fejlődik, nemkülönben a zene is, mert a halhatatlan

Könnyen érthető dolog, hogy a személyes ellentétek aztán a gyűlésekbe is átmentek; s az iskola ügyeise is belevetültek a személyes szempontok. Innen van az a sok homlokegyenest ellenkező elbeszélés, melyet akár a Szász-Péterferről, akár a hetvenes évek gazdasági válságairól kolportálnak. Hiszen ezek a szenzációk, hogy ne mondjam országos botrányok is egyenesen a leküzdhetetlen s a summa salus fölé kerekedett gyűlölködésből eredtek. Mondhatatlan anyagi és erkölcsi kárai lettek mind ebből az iskolának. És alkalmat nyújtottak mindenkinek, aki a Bethlen-főiskolát támadni akarta, hogy erre bőséges anyagot kaphasson. Így támadt az a jelszó, hogy a theologia és gimnázium tanárai nem férnek össze egymással: tehát el kell vinni a theológiát. Pedig jól tudjuk, hogy csak egyesek személyes ellentéte volt az, melyet sehogy sem kívánt meg, annál kevésbé indokolható egyik-másik intézet-rész érdeke. Innen támadt még újabb is a hirlapokban szelöltetett állítás, hogy az akadémia fennállását Enyeden az előjáróság egy töredéke hajja csupán. És innen támadt mindenk telett az a szomorú jelenség, hogy valahányszor az enyedi theologia létkérdése az egyházkerület előtt felmerült: mindig akadt az előjáróságból vagy egy hogy is mondjam boldogtalan hang, mely az ellenfelek öröme a szükséges és kötelességszerű harmoniát megzavarta.

Engedjenek meg nekem a főiskola tisztelt előjárói, de én úgy látom a dolgot, hogy ha a gondnokok és pro-

fessorok valamennyien egész lelkükkel állottak volna az enyedi theologia védelmére eleitől fogva: ma sem volna más theológiája az egyházkerületnek.

Állítom én is, hogy nem volt ok az enyedi akadémia erőszakos beszüntetésére; de azt is állítom, hogy ha az egyházkerület többsége megszavazta a kolozsvárnak felállítását és berendezését: ennek a természetes következményei elől nem lehetett többé kitérni. S akik azt megszavazták, eo ipso hozzájárultak már akkor a mostani szavazáshoz. Ez a dolog tehát most jól-rosszul el van igazítva. Egyik fél az alapítványi jogra, másik az egyház törvénykönyvére hivatkozott. Mindegyiknek igaza volt. De hát két igazság között mindig az volt az erősebb, amelyet többen, vagy nagyobb erő védelmezett. A döntés megtörtént; s az enyedi előjáróságnak, alapos megfontolás után, valószínűleg nem lesz más módja, mint hogy ez idő szerint a döntésbe belenyugodjék. A többség akarata alkotmányos princípium, akár miképpen és akármiféle illetékes tényezőkből volt az a többség megalakítva. Nem hiszem, hogy ugyanez a többség az alapítvány megcsonkítását is szavazásra erőszakolná, mert akkor már jogtalanságot követne el, amelyet a törvény megtorolna. S ha ez a veszedelem nem fenyegetőzik, szerezzék meg valahára az eddigi ellenfelek a Bethlen-iskolának sokáig nélkülözött békéjét, hogy azt az erőt, mely vagyonában, tanárai képzettségében és öröklött szellemében megvan, egészen kifejthesse. Ha már a theológiáról le kellett mondania, ren-

dezzék be középiskoláját úgy, hogy az minden tekintetben, a mai fejlettebb igények közt is, mintaszerűségével büszkesége lehessen az egész ref. felekezetnek. Mert ha az az áldatlan s előreláthatólag siker nélküli harc tovább foly a theológiáért s ez az álláspont tovább is kiélesedett ellentétképpen fog állani az enyedi előjáróság és a felettes hatóság közt: a gimnázium is meglesz bénítva, tanárai megfeszülhetnek a legdicséretesebb munkában, ezt a munkát sem valódi eredmény, sem buzdító elismerés nem fogja követni a felettes hatóság közreműködése nélkül.

Hiszen a mult arra is megtanít, hogy a Bethlen-főiskola másik fátuma éppen abban állott, hogy felettes hatóságával folytonos küzdelmet kellett folytatnia. Jól tudom én azt, hogy nem mindig a főiskola előjárósága volt ennek a küzdelemnek az oka. Azt is tudom, hogy ebben a küzdelemben is a személyes ellentét tett legtöbbet. Személyes aspirációk s ezek ellensúlyozására irányult törekvések forratagába került az iskola minden fontos kérdése; ő volt a középontja a pártküzdelmeknek; őt érték az első hulláncsapások. Erősödését nemcsak a magyarság és ref. egyház, hanem egy párt erősödésének is tekintették. Ezért nem lelkesedett érte valami erősen a felettes hatósága. Ez a viszony természetellenes és káros volt. Az egyház és az iskola érdeke sürgősen követeli ezen viszony jobbra fordulását; ismételjük, sürgősen, mert a hosszas huzavonát országos botrányok napirendjén tartani annyit tenne, mint végképpen aláásni,

Beethoven épen 1800-ban emelkedik alkotásainak tetőfokára és ekkor szerzi legremekőbb symphoniáit. Schubert néhány évvel később írja örökszép dalait és 1814-ben alakul meg a zenekedvelők egyesülete, nagy tért nyitva a hangversenyeken.

Ilyen milieuban nyílt meg a bécsi kongresszus, amely Európa számos uralkodóját, diplomatáját, hadvezéreit és szép asszonyát gyűjtötte a császárvárosba.

A Stubenringen lévő palota termeiben járva, újra életet nyernek a porrá vált alakok s a korhű interieuröket, ruhákat, serviceket és kocsikat látva, mintha mi is visszaesnénk azokba az időkbe. Azt hisszük, hogy ott vagyunk a régi Bécs szök, nyirkos utcáin és mintha fülünkbe zendülne valami réges-régi Lanner-keringő, Elsler Fannyt látjuk táncolni, aki szépapánk fejét forgatta el mesés parányiságu lábaival.

Egy üvegbura alatt ott van az a táncmester-hegedű, amelynek ütemein a próbákon tánczolt a menyeyi Fanny. Egyszerű, négy huros kis szerszám, elefántesont cifraságokkal ékítve, fogantyuja egy fekete faragott álczát ábrázol. Mellette mingyárt egy gitarré, melyet a diva pengertett, ha vig társaságban kirándult az akkor még őserdőhöz hasonlító Kahlenbergre. A régi divatu hangszer ebenfából való, hátlapján Glück medaillon-arcképe, két oldalt allegoriák, Orpheus és zenélő erdei szellemek,

borostyán indáktól körülveve. A gitarré mellett egy kis kartonlap: Geschenk des Franz, Herzog von Reichstadt. Szegény kis római király, a világhódító Cézár fia nem volt már Bécsben, csak egyszerű osztrák princa, Herzog von Reichstadt, akit könyveimű asszonyok közé vitt lelkiismeretlen környezet, mert nem akarta, hogy az orosz-lán-kölyöknék eszébe jussanak karmai. . . .

Vékony, halványkék papiros, egészen megfakult írással, összegyűrve, mint az olyan levelek, amelyeket sokáig hordanak tárczában, — a diva sajátkezű írása ez és a levelet Gentz Frigyesnek írta, a hírhedt kalandor publiczistának, aki olyan nagy szerepet játszott a bécsi kongresszus idején, és önmagát és korát túlélve, mindenkítől elfeledve a Bécs melletti Weinhausban, 1832. június 9-én halt meg.

Gentz tulajdonképen orosz származású volt és Boroszlóban született. Publiczistai működése nevét már korán ismertté tette és összeköttetésbe hozta nagy államférfiakkal, így Pittel is, aki a Franciaország és Bonaparte elleni gyűlöletet nagyra nevelte benne. Pazar, költséges, élvágyó ember volt s miután tékozlása anyagi viszonyait nagyon megrontotta és miután III. Frigyes-Vilmos porosz király kegyét egy röpirattal eljátszotta, elhagyta Berlint s a bécsi kabinet meghívására — 1802-ben — mint császári tanácsos osztrák udvari szolgálatba lépett.

Tulajdonképen itt kezdődött publiczistai pályájának fénykora, és ebben az időben irt napoleoni gyűlölettel áthatott broszurjai nevét egész Európában ünneplétté tették. Külömben a leglelkiesmeretlenebb, leghitványabb tollforgató emberek egyike volt, valóságos politikai Hetéra, aki annak az érdekét képviselte, aki legjobban fizette. Epikureusi hajlamai irtoztató pénzt megemésztettek s ő irt mindenkinek, mindent, ha fizették érte.

1804-ben a bécsi kormány nem akarta 50,000 frtra rugó adósságát kifizetni s ekkor egy Müller Jánoshoz irt levelében rögtön pálczát tört az osztrák politika fölött s a következőket mondja: „ . . . Mindenütt korhadtt intézmények, Bécsnek meg kell szünni fővárosként szerepelni. Magyarország szívébe fog a székhely helyezettetni, csak annak van jövője. . . .”

Ilyen tenorban irt egy röpiratot is, amelyet Lipsesében nyomtatott ki.

Alig kerültek ezek a röpiratok azonban Bécsbe, az osztrák kormány Gentz adósságát kifizette és ő újra a talpnyaló, farkcsóváló újságíró lett, aki Ferencz császárt, udvarát és politikáját dicsőítette.

1806-ban már a mindenható államkancellár Metternich oldalán dolgozott az államkancellári hivatalban s az ő tollából kerültek ki Ausztria hadi nyilatkozatai Franciaország ellen — 1809. és 1813-ban. Ez utób-

s talán helyrehozhatatlanul felforgatni a ref. egyház és az erdélyi magyarság minden pártok felett magasan álló közjavát.

„Üss, csak hallgass meg!” mondom én is a görög bölcsesél.

Vidéki.

Állategészségügyi egyezmény.

Budapest, 1896. aug. 12.

A kiegyezés kérdése — úgy látszik — elvesztette egész aktuálisát, Sehol sem tárgyalnak és senkit sem gyanúsítanak. Csak itt-ott merül fel a hírlapok közgazdasági részében egy-egy kis közlemény, mely a bankszabadság megújítása körül folyó tárgyalásokra vonatkozik, de a közvélemény e kérdés iránt sem mutat nagyobb érdeklődést, mint akármely más közgazdasági kérdés iránt. Aztán ismét csend borul minden hajlékra és az időelőtti választási agitációkról szóló tudósítások felé fordul a figyelem.

Minél közelebb jön a felmondás határideje, annál érdekesebbeknek kellene lenniök a vám- és kereskedelmi szövetség megújítása felett folyó tárgyalásoknak és az ország közvéleményét annál nagyobb buzgalommal kellene felvilágosítani e kérdésekre nézve. Tüzetesen elő kellene adni az egyes kérdések állását: megmagyarázni, ez vagy amaz mint volt és mint lesz. A nép elé a vívmányoknak igaz képét kellene állítani és a kormánnyal szemben igazságosan eljárni, amely mindazok szerint, ami eddig hallatszik, kijelentésének megfelelőleg az ország érdekeit megóvni törekszik és megóvni tudja.

E helyett a merev tagadás álláspontjára helyezkedik az ellenzéki kritika és inkább furdostul kiönti a gyermekeket, hogysen megelégedjek az elérhetővel, az anyagi lehetőséggel. Szívesen feláldoz mindent, ami elérhető, hogy mindent követelhesen, ami egyáltalán elérhető. Ez azonban nem ki-

egyezési tárgyalás, hanem hadüzenet, amely csak azért hangzik oly tétovázva, mert fél, hogy még kevés követelést emelt. A higgadt közvélemény a közgazdasági békét kívánja és kárhóztatja a háborút minden áron. Követeli az ellentétek kiegyenlítését.

Az Ausztriával való állategészségügyi egyezmény kérdésében az ellenzéki héroszok egy intő szót hangoztatnak, mely azt a szemrehányást foglalja magában, hogy a magyar kormány lemond arra vonatkozó követeléséről és egyáltalán elállt volna egy állategészségügyi egyezmény megkötésétől. A magyar követelések közt ez a pont első sorban a magyar mezőgazdaságot érinti és az új választásokra való tekintettel természetesen, hogy a magyar gazda szeme elé kell állítani azt a körülményt, hogy no lám, mily bizalmasan és könnyelműen elhanyagolja a kormány ily nehéz időkben a mezőgazdaság érdekét.

Nos hát mindenestre tény az, hogy egy állategészségügyi egyezmény kötésétől elálltak, ámde az erre vonatkozó pontozatot és a történt megállapodást a kereskedelmi szerződés keretében juttatják kifejezésre, mely körülmény természetesen feleslegessé teszi a külön egyezményt. Ez irányban megegyezés jött létre, mely megegyezés jóformán az összes magyar igényeket kielégíti a nélkül, hogy ártana az osztrák állategészségügyi érdekeknek.

Az osztrák korona-tartományok önkormányzati joga biztosítja nekik azt a jogot, hogy adott esetben egész megyékből, sőt egész országrészekből eltiltsák az állatbevitelt az illető koronartartományba; eltilthatják még az átvitelt is. Az osztrák koronartartományoknak ezt az autonóm jogot nem törölték el ugyan, mert az egyenlő lenne az erőszakos jogfosztással, amit azok nehezen tűrtek volna ellenállás nélkül; de megszorították és módosították e jogot. Mint a „Pester Correspondenz“ révén kitűnően értesült forrásból jelenthetjük, ez a megszorítás abban áll, hogy minden egyes állatbe-

viteli tilalom csak úgy érvényes, ha az illetékes osztrák belügyminiszterium megerősíti, mely megerősítés nélkül ily tilalmat nem lehet kibocsátani, és így meg van adva a biztosíték, hogy az ily fontos kérdésekben nem lesznek többé mérvadók a helyi érdekek. A korona-tartományok autonóm jogának módosítása pedig abban áll, hogy a kibocsátott tilalom sohasem szólhat egész megyékre vagy területekre, hanem csak arra a községre és legközelebbi környékére, melyből járvány-gyanus állatot vittek be, vagy amelyben tényleg ragályos állatbetegség uralkodik. E megállapodáshoz képest jövőre lehetetlen, hogy egyes betegségek miatt egész nagy vármegyék állatkivitelét megakasszák. Másrészt csak igazságos és okvetlen szükséges, hogy ragályos állatbetegségek által meglátogatott községekre és azok környékére 15—20 négyszög kilométerig elrendeljenek a kiviteli tilalmat. Csak akinek egyáltalán semmi érdeke sincs a mezőgazdaság érdekei iránt, fogja tagadni azt az előnyt, mely a mostani állapottal egybevetve, a történt megállapodásból a magyar állattenyésztőkre származik, de minden áron ellenzéki mezőgazdák czókmókjába beleillik lármát ütni és az ország közvéleményét félrevezetni.

Ez megmagyaráz mindent!

A nemzetiségi sajtóból.

(—) Figyelemre érdemes politikai könyv jelent meg Nagybecskerekben. Moldován Gergely írta, a kolozsvári egyetem román tanára. Címe: A magyar nemzeti állam nemzetiségi föladatai. A szívnünk el is szorult, meg föl is dobogott, amíg végigolvastuk.

Első sorban két nagy dolgot tanulhatni belőle. Első ez: minden politikai kérdéseink közt sulyra és kiélesedettségg tekintetében első helyen áll a nemzetiségi kérdés, amelynek létét hiába tagadta Tisza Biharban és Wekerle Nagybányán. A másik meg ez: a kérdést nem lehet egy-két törvény alkotással megoldani, hanem nagy, rendszeres, új nyomokon járó és mindenre figyelemmel tekintő, fáradhatatlan akcióval.

Egy művelt románnak szinte vészkiáltó hangja zúg ki e tizenegy ives könyvből, aki ragaszkodik a hazához, amelyhez ősei emlékezete is fűzi és aki saját fájának is nagy veszedelmét látja abban a harcban, amelyet a románság a magyar ellen folytat idehaza és a külföldön.

E könyv nem egy kérdést világít meg, nem egy politikai cselekedetet bírál, hanem a magyar állam egész létének összes föltételeit markolja össze s tudományval és tapasztalással, féltő gondnal és reménykedéssel, aggódással és bizalommal állítja elénk egész nagyságában a teendőket sorozatát. Történelem, jogtudomány, filozófia, etika, népismeret, törvénytudás, a gazdasági élet — mindez arra való a Moldován kezében, hogy bizonyítson vele egy nagy igazságot, az ő dogmáját, — amit talán az interparlamentaris konferencia tagjainak is szánt, — hogy: a nemzetiségek joga, szabadsága, függetlensége, fejlődése csak addig él, amíg a magyar állam magyar nemzeti állam és hogy a nemzetiségi kérdés megoldása a magyar nemzeti állam teljes kiépítésében ormólik.

Ez az az igazság, amit Apponyi Albert a brüsszeli békekonferencián hangoztatott. Néha úgy is tetszik, mintha Apponyi szövege e könyvből, mikor meg az Ugron szava

binál elragadóbb manifesztumot az osztrák történelem nem ösmer.

A reakció korszakában, Napoleon bukása után, kiváló szerepet játszott egy a veronai, mint a bécsi kongresszuson, ahol ő szöveggezte a jegyzőkönyveket. Ragyogó tollát azonban irtózatosan fizedtette, első sorban pártfogója Metternich herceg által, aztán évdiát kötött ki magának az angoloktól és fejedelmileg ajándékozta magát I. Sándor orosz csár által, akinek Gentz a kongresszus évében közel 100,000 rubeljébe került. Végre teljesen közönyössé vált előtte a törvény, erkölcs társadalmi állás, s mindenütt a szerint szolgált, a hogy megfizették.

Óriási jövedelmeit aztán élvezetvágyának kielégítésére fordította s a kongresszus Phrynéi legnagyobb Mecenásukat bírták benne. Volt olyan estély, ami harmiczezer forintba került Gentznek s vendégül látta magánál még Wellington herceget is.

Különösen nevezetes volt szerelmi viszonya Elsler Fannyval, aki rajongott a fenékig romlott, jellemtelen, de ritka zseniális férfiert.

Ő hozzá van intézve a diva fennebb említett levele is.

A „mennyei Fanny“ rettenetes kusza betűkkel és még rettenetesebb ortografiával ír. A kelet: Wien, de 1-ten August um 9 Uhr Abends. Az évszám hiányzik, megszólítás sincs, de mindjárt kezdődik a levél. Heide

war ich schon um 6 Uhr auf, um eine Landbarty zu machen in die Prill (Brühl) eigendli underhalden hab'i mi ned... folyik aztán a levél tovább, épen olyan stylusban mint egyik élclapunkban szokott levelezni Ugróczy Kádi, 1-ső kvadrill.

Elmondja, hogy a kint volt gavallérok untatták és csak a „Fritzerl mein“ után vágyott. A levelet következőleg rekeszti be: dass güssen ersbare ich mir bis morgen Abends, dawil i Di aber so güssen dass i Tei Seelen ausdruck bis dahin adieu

Fanny
dein

A magas ablaküvegeken át beszűremkedett a napsugár és a lombdus fák galyai közt vigan csicseregtek a madarak. Elnéztem sokáig a művésznő kézvonásait s lelkemen átsuhant az elmulás gondolata. Milyen csodálatos is, hogy mikor már a szív régen kihült, a csontok porlanak, az emlékezet elmulik, egy darabka papir még mindig megvan és hirdeti azt a lázas, bolondos érzést, amelyet úgy hívunk, hogy szerelem, s a mely évtizedek mulva is itt bizonyítja Gentz Frigyesnek, kora egyik legnagyobb lángszé- nek, hogy Fanny Dein, most, mikor már jóformán csak annak a letűnt időszaknak a kutatója tudja, ki volt Gentz Frigyes, ki volt Elsler Fanny.

(P. H.)

D'Artagnan.

hallik ki belőle. Ez igazság bizonyítása a gyakorlati teendők felsorolásával 173 sűrűn nyomott lapot tesz ki. Az okoskodása annyira tömör, a föladatak elsorolása és kifejtése oly sűrűn követik egymást, hogy ugyszólván a könyv minden lapjának van értéke. Sok gondolat nem új benne; sok föladat kitűzést mintha már hallottuk volna többek ajkáról, de mindez összefoglalva épp a millenniumi évben s az interparlamentaris konferencia előestéjén, az elméknak megtisztítását s a kérdésnek politikai és társadalmi napyságban való feltűntetését eredményezi.

A bukaresti liga működésének kritikájával kezd s Urechia szavaiból bizonyítja, hogy a liga pénzét elharácsolták a román nemzet becsületét meggyalázó politikai kalandor cselokra, kultur cselokra nem adtak abból semmit s a liga az egyetlen kulturtársulat Európában, amely még soha sem számolt el pénzeiről s amely veszedelmes egész Európára, mert sajátképp állandó tüzkohója egy fejlődő modern Macedóniának. Azután röviden ismerteti a román kérdés fejlődését egész odáig, amíg a Magyarország belügyeibe való beavatkozásig fajult s azt nem eredményezte, hogy a magyarországi románok gyanusokká lettek idehaza, a saját otthonukban s nem tudhatnak érvényesülni a saját hazájukban, mert körülveszi őket a bukaresti ligából ide átműlő fertő. Nem hosszasan időzik a hazai és a romániai politikai kalandorok hazudozással, izgatással és rágalmozással járó szereplésével, amelynek épp román és európai érdekből való lefegyverzését sürgeti s csak kis időt szentel — ami helyes — az ezeréves országot fentartó magyar faj és a tíz éves állami életet élő román faj erejét s fölteszi a nagy kérdést: vajjon Magyarország mint magyar nemzeti állam, vagy mint nemzeti-ségi föderatív állam töltheti-e be hivatását? Érdekes bizonyítása során arra a konkluzióra jut, hogy nem lehet oly nagy erotikus kitérés Európában, amely egy nemzetségnak Magyarországon állandó alapot teremthetne és az ország csak mint magyar nemzeti állam állhat fönn. E bizonyítása során nagyon puczérta vetközteti a nemzetségi utazó politikusok politikai tudását. Ugy szólván kinyitja a fejüket s megmutatja: ime, nincs benne semmi üres. A magyar faj az államegység s a szabadságjogok fentartója, a nemzeti törekvések pedig a bomlasztó hatalom. A nemzetségek komolyabbjai — így szól — e törekvések ellen való küzdelemben tartoznak a magyar faj támogatni. A nemzetségi jogokról úgy nyilatkozik, hogy azokat a nemzetségek nem a magyaroknak tartják kevésnek, hanem az állameszme megdöntésére találják elégtelennek. A magyar faj tehát, amely az államot vérral szerezte és tartotta fönn, nem engedheti át a tért az államjelleg megsemmisítésén, az állam határok összeszorításán fáradozó politikusoknak.

És itt így jelzi a föladatát: a teendő az, hogy a nemzet visszaszorítsa, megtörje, megsemmisítse az államjelleg ellenségeit (Ilyen határozottan magyar politikus még alig nyilatkozott az állambomlasztók ellen), vagy magához édesítse s a maga számára megnyerje a szétágazó elemeket, általánossá és föltétlenné tegye a jogok és a törvények tiszteletét, összeforrasztván az összes erőket, elméket egy ideálban. A magyar, amikor 1848-ban szabadságot adott a nemzetségeknek, kissé könnyelműen járt el, de lekötö-

lezte magát arra, hogy a nemzetségeket a jogok és törvények tiszteletére is megtanítja.

E föladatát miképp lehet teljesíteni? Erre a kérdésre felel a könyv hátra levő része. Okoskodása ez:

A nemzetségi harcban a béke ki van zárva, a nemzetek aspirációja egy kegyelmi ténynyel meg nem fosztható, mert a tűz középpontja Romániában van: meg kell tehát erősíteni a magyar fajt először a nemzeti magyar állam kiépítése, másodsor minden idegen külső befolyásnak távolítása, — harmadszor a nemzetségi állam eszméjének megtörése és negyedszer a hazafias nemzetségi elemek hathatós támogatása és megbecsülése által. Nem arról van tehát szó, hogy a nemzetségi kérdést mint önálló bajt orvosoljuk, hanem arról, hogy a nemzeti állam fogyatkozásait megszüntessük. Amíg a magyar nemzeti állam a maga egészében nem lesz megtámadhatatlan önálló szervezet, amelyben az élet saját melegéből és a saját törvényei szerint lüktessen; amíg ennek az organizmusnak individualitása a köztudatban nem lesz megkövesülve: addig a nemzetségi kérdés megoldásáról szó nem lehet.

E négy ut megjelölése után a teendőket így csoportosítja: diplomáciánk soha sem védte a magyart, bármekkora volt is a megtámadása, Kálnoky valóságos batoritást adott a külföldi rágalmozóknak; következőképp diplomáciánknak új nevelést kell adni a paritás alapján; a keleti akadémia nem nevel a magyar jogokat tisztelő diplomatákat; azután irodalmi és művészeti alkotásukat meg kell ismertetni a külfölddel, ifjuságunknak érintkezésbe kell lépni a külföldi egyetemekkel, így akadémiánknak is, mert az ázsiai vadságunkról szóló rágalmozás azért találnak hitelre, mert idáig csak betyárjainkról hallott a nyugot; ezen kívül meg kell ismernünk Romániát is; künn diplomáciánknak minden inkorrektiséget meg kell torolni, nem úgy, mint a zászlósértésekkel történt; ha a román politika továbbra is azon az uton halad, amelyen eddig motoszkált, a magyarnak semmi föladata más, mint az erélyes és letipró védelem. Kell tehát egy új magyar diplomáciai iskola s a magyar arisztokráciának a paritás határáig való szereplése külföldi képviseltesünkben. Itt bizonyítja azt is, hogy a nemzetségek nem birtak és nem bírnak oly jogokkal, amelyeknek lerombolása válnék szükségessé a magyar nemzeti állam kiépítése érdekében.

Nem lehet a nemzetségi kérdést — ez egészen új dolog — megoldani a várm és kereskedelem függetlenítése nélkül sem. Az osztrák nagy ipar fosztogatja Romániát s ennek ödiuma Magyarországra száll. Ha külön magyar konzulaink lesznek: azok léte kidomborítja a magyar állameszme létét, amelyet most eltakar a kétféjű sas. Csak olyan nemzetet lehet elrágalmozni, amelynek a külföldön nincs fajbéli védője. Azután a hadsereg sem juttatja a maga körvonalaín érvényre a magyar államot, a magyar czimer csak a trafikokra jut; így nem csuda, ha Románia annyira semmibe sem veszi a magyar államot, hogy soha még egyetlen román miniszter sem tette lábát Budapest földjére. A magyar állam tekintélyének fölemelése nélkül a nemzetségi kérdés nem oldható meg. E tekintélynek utjában áll az is, hogy nincs külön magyar udvartartás és hogy a magyar király bécsi palotáján

még sohasem lattak magyar lobogót, de a magyar minisztérium házáan is ott van a kétféjű sas. Követeli ezután, hogy a magyar állam területén levő csapatokat magyar hadseregnek nevezzék el. Az 1867. XII. t.-cz. nincs végrehajtva, mert ami közös intézmény, az német intézmény; miképp respektálják tehát a románok a magyar államot, amely a maga alkotmányi törvényét sem tudja érvényesíteni? A 67-es paktum végre nem hajtottossága nemzetségi szempontból föltöttebb káros, mert nemzetségeinknek lehetővé teszi a külföldi magyar-ellenes elemekkel való konspirálást s magyar külügyi önállóságunk hiányában a megtorlás mindannyiszor elmarad.

A nemzeti magyar állam megépítésében nem volt meg koncziált tervünk s nem törekedtünk czéltudatosan arra, hogy saját területünkön a magyar nemzeti politikán kívül mást lehetlenné tegyünk. Ebben a parlament is nagy hibás. A magyar rágalmozói a magyar parlamenti felszólalásokból szedik támadásaikhoz a fegyvert és anyagot. A parlamentnek változtatnia kell házszabályain s helyet kell engedniök olyan nemzetségi politikusoknak, akikben van annyi bátorság és erő, hogy a nemzetségi tulzások ellen hangoztassák az elitelő szavukat. Főképp pedig megsemmisítendő az erélyi unió maradványok, minők a választási törvény, osztrák polgári törvény, sajtó-rendtartás stb., továbbá államosítandó a közigazgatás és a tanügy revideálendő. Ez utóbbi pontnál a revideálást az elemi oktatástól kezdve végre kell hajtani az egyetemi tanításig magyar nemzeti irányban; a tanítóképzés államosítandó, vagy az egész elemi oktatás is; a nemzetségi középiskolákban a magyar nyelvet, hazai történelmet, nemzeti irodalmat, alkotmányt, földrajzot az állam által kinevezett tanárok tanítsák, a felsőbb osztályok tan nyelvét pedig magyarrá kell tenni. Hozzáteszi Moldován, hogy ez legyen a szellem az egyetemeken is. Közbe beszur egy kérdést: Gondoskodtunk-e arról, hogy különösen a román származású s a magyar egyetemet elvégzett tanárjelöltek idehaza foglalkozást kapjanak s ne kellessen kívándorolniok Romániába? És a dalkörök, önképző-körök, diakegyesületek, kongresszusdi-játékok? Konstataálja, hogy az egyetemeken a nemzetségek ifjusága már kiképzett agitátor s közli az ifjuság legújabb kiáltványát, mely „megtagadása a jogalapnak, amelyen a nemzeti állammak föl kell épülnie“. Ebből a tekintetből — így szól — a középiskolai nem magyar ajku ifjuság fejlődő hajlamával, magánviszonyaival, érintkezéseivel, otthoni olvasmányáival többet foglalkozunk nemcsak, de mindenekben az ifjuságot irányítsuk is. A egyetemeken pedig a fegyelmisza bályzata a mutatkozó állam-ellenes politikai kinövésnek lenyesésére is irányuljon. A budapesti egyetemen szükséges volna még a görögkeleti theologiai fakultásnak a föllállítása.

Szükségesnek hirdeti, hogy a nemzetségi tulzókkal szemben a védekezést az egész magyar társadalom vegye kezébe s itt megőrjíja az erélyi nemesség exkluzív magatartását s ajánlja, hogy az öreg nemzetségi agitátorokkal az ifjabb nemzedéket kell csatasikba állítani. Itt következnek a hazafias elemek támogatása és foglalkoztatása s különösen az iskolákból kikerülő román if-

jáknak az állami szervezetben való alkalmazása.

A nemzetiségi sajtó egészen az ultrák kezében van. Szükséges tehát politikai román napi lapok, szépirodalmi, tudományos és közgazdasági folyóiratok állami támogatása. A rendelkezési alaphoz joguk van a nemzetiségieknek is. Alkothatna a magyar társadalom egy ligát a nem magyar ajku gyermekek magyar irányú kiképzésére s a magyar irodalom termékeinek román nyelvre átültetésére. Színpad, olvasóköri stb. hatáskörébe tartoznak. Az egyházi segítség dolgában ez a konkluzió: Emeltessék föl az államsegítés 4—500.000 frtra, de e segítséget a papoknak igazságos mérték szerint ossza ki az állam s vonja meg azoktól, akik papi hivatásuk elhanyagolásával államellenes politikai üzemekben utaznak és töltik el idejüket. Az ösztöndíj-alapok felügyelete pedig éberebb legyen, vonassék meg az ösztöndíj azoktól az ifjaktól, akik tanulói kötelességük kárára és rovására a faji ellentétet szítják s az állameszme ellen dolgozván, hivatásszerűleg léha politikáskodást játszanak.

Hosszasabban szól a magyar sajtóról, amely csak akkor tiszteli meg a román fajt, amikor ültelgelni kell. Fontos része a könyvnek az is, melyben a magyar honosok, külföldön bolygó politikusok megfélemezéséről, a büntetőtörvénykönyv revíziójáról szól s ahol a nagyszabású Albina s más pénzügyi veszedelmes politikájával foglalkozva, kifejti, hogy a közgazdasági egyesülés faji alapokon lehetőséggel megnehezítendő, a romániai kivándorlás megakadályozandó. Sajnos, hogy a magyar nem született policzajnak. Végül a szeretet, szigor és az igazság érdekében tesz praktikus megjegyzéseket: a minisztériumok kebelében egyes nemzetiségi ügyosztályok létesítését sürgeti s a könyv utolsó lapjain mintegy az interparlamentáris konferenciának beszámol arról, hogy mindaz, amit az interparlamentáris haágai béke-kongresszus a nemzeti államoktól a területükön lakó más fajokra nézve tiszteletben tartandó jogoknak állapít meg, mindazokat a magyar állam, a maga kezdeményezéséből, a saját nemzetiségei számára már rég biztosította. Nem kellett neki semmiféle intervenczió. Nem kellett figyelmeztetés, mert maga is úgy gondolkodott, hogy az államnak nincs szüksége az állampolgárok ruházatára, eltérő, vagy egyöntetű szokásaira, hanem szüksége van az egyöntetű, az egy forrásból fakadó érzésre, hazafiságra, ami nem hiányozhatik, ha fajilag kit-kit kielégítenek.

A legvégső szózat a románságnak szól. Ahányszor a román a magyar ellen fegyvert fogott, harczba szállott, nem szabadságot kapott, hanem jármot a nyakába a töröktől vagy a némettől. A második millenniumban nem a fajharcot kell provokálni, hanem megünnepelni az ezerévet, amely végre is festvérekké tett mindnyájunkat.

Vegyes hírek.

— **Kinevezés.** Sallak István pénzügyi igazgatósági számgyakornokot a magyar kir. pénzügyminiszter Besztercebányára végleges minőségben számtisztte nevezte ki. Gratulálunk az előléptetéshez.

— **Előléptetés.** Lovich György helybeli m. kir. p. u. igazgatósági irodavezetőt a m. kir. p. miniszter a X. fizetési osztályba 100 frt fizetésemeléssel léptette elő. Gratulálunk.

— **Nagyenyediek a kiállításon.** Városunk iparosaink közül hétfőn a délutáni vonattal 55-ön mentek föl Budapestre, Incze Sámuel városgazda kalauzolása mellett, hogy a kiállítást megtekintsek. E kirándulást lehetővé tette városunk derék polgármestere és képviselőtestülete, kedvezményes jegyfüzeteket és városi segélyt biztosítván a résztvevni szándékozók számára. A felrándulók 15-én a reggeli vonattal érkeznek vissza.

— **Gyászjelentések.** Váczi Czinege Adele férjzett Smidt Györgyné mint unokahug és anyja özv. Váczi Czinege Józsefné mély fájdalommal jelentik a feledhetetlen jó nagybátya, illetőleg sógor Váczi Czinege Ferencnek, nyugalmazott helyettes pénzügyi igazgatónak, folyó hó 10-én éjjel 2 órakor, életének 82-ik évében, végelgyengülés következtében történt gyászos elhunytát. Az áldozatkész rokon és barát s a haza nehéz napjaiban, a szebeni foglyok sorsának enyhítésében, semmi fáradságot és küzdelmet nem ismerő hazafi emléke legyen áldott. Hült tetemet folyó hó 11-én délután 4 órakor a házában végzendő róm. kath. gyászszertartás után a helybeli róm. kath. temetőbe helyezik örök nyugalomra. Az engesztelő szent mise áldozat folyó hó 12-én fog az Egek Urának bemutatni. Béke lengjen porai felett! Nagy-Enyeden, 1896. augusztus 10-én.

Alólírottak mély fájdalommal tudatják, hogy a szerető édes anyja, a páratlan jószág nagyanyja, a szerető anyós, hív testvér és igaz rokon özvegy Magyarai Pálné született Jenei Johanna folyó évi augusztus hó 9-én, életének 83-ik évében jobb létre sanderült. Amily zajtalan, csendes volt hosszú élete, éppen olyan volt minden fájdalom nélküli kimulása. Hült tetemei folyó hó 11-én d. u. 3 órakor fognak a felvinczi református temetőbe örök nyugalomra helyeztetni. Nyugodjék csendesen! Felvinczen, 1896. augusztus hó 9-én. Mátyás Györgyné Mihály Eliz, mint leánya. Mátyás György, mint veje. Mátyás Béla, Mátyás Jenő. mint unokái.

— **Jégverés** volt folyó hó 7-én este és 8-án reggel. Különösen a városunk nyugoti részén levő szőlőket, továbbá a Tinódot; a vidéken Orbót, Benedeket, M.-Ujvárt, Diomált, Décsét érte érzékenyen a kár.

— **A tövisi fiatalság** a tövisi önkéntes tüzoltó-egylet javára f. hó 9-én a „Népkert” helyiségeiben fényesen sikerült nyári táncvizalmat rendezett. Tövis intelligens közönsége egész teljében vett részt az ügyesen rendezett mulatságon és szépen volt képviselve a vidék s így különösen Nagy-Enyed. Társadalmunk nem egy szép, bájos tagját láttuk ott a fényesen földiszített fedett tánczterületben tova lejteni tánczosa karján. A négyeseket 60 pár tánczolta; a fényes erkölcsi sikerhez — mint hisszük — hozzájárult az anyagi is, és a tövisiek derék tüzoltó-egyletének alap-vagyona is gyarapodni fog.

— **Váratlan fordulat.** Levelezőnk írja: Előpatakáról s más erdélyi fürdőkről jövő utó-kurások, a gazdasági dolgaitól csak most szabaduló környékbeli birtokosok néhány nap óta oly tömegesen érkeznek Tusnádra, hogy a vendégek száma az 1200-at is meghaladja. Egészen új, élénk, pezsgő fürdői élet indult meg és oly általános jó kedv uralkodik, hogy sok fürdő még főszezonjában is megirigyelhetné. Az időjárás kitűnő.

— **Felhívás** a mélyen tisztelt földbirto-

kos és bérlő urakhoz, valamint a gazdatiszti és erdőtiszti karhoz. A magyar gazdatisztek és erdőtisztek országos egyesületének úgy a múlt évben április 15-én, mint a folyó évben május 10-én tartott közgyűlése elhatározta, hogy az ezredéves ünnepély alkalmából egyesültek Budapestben a II-ik magyar gazdatiszti kongresszust tartsa meg. Ezen kongresszus, melynek védnökségét Darányi Ignác földm. m. kir. miniszter ur volt kegyes elfogadni, folyó év szeptember 24-én d. u. 1/23 órakor fog a kiállítási ünnepségek csarnokában megtartatni. E kongresszuson csak két kérdés vétetik tárgyalás alá, u. m. 1. a gazdatiszti qualificatio megállapítása, 2. a szolgálatadók és gazdasági alkalmazottak közötti jogviszony törvény útján való szabályozása. Mindkét kérdésre megfelelő szakelőadó nyertett meg, s a határozati javaslatok a kongresszust megelőzőleg a kongresszusra jelentkező tagoknak megfogant küldetni. A II. magyar gazdatiszti kongresszuson részt vehet minden magyar földbirtokos, földbérlő, gazdatiszt és erdőtiszt, valamint a mezőgazdasági ügyek iránt érdeklődő bármely magyar honpolgár, ki e szándékát a gazdatiszti kongresszust rendező bizottságnak legkésőbb szeptember 10-ig bejelenti és a két (2) koronában megállapított részvételi díjat a mellékelt postautalvány lapon e határidőig beküldi. A t. gazdatiszt urakat felkérjük, hogy a kongresszus napirendjére felvett kérdéseket előzetes megbeszélés tárgyává tegyék, s nézeteiket, véleményeiket, bárhova azokat hirlapilag is közzétették, mégis a rendező bizottsággal közölni sziveskedjenek. — E kongresszuson résztvevők a vasúti utazásnál azon kedvezményben részesülnek, hogy az iroda által megszerezhető igazolvány alapján III-ad osztályu jeggyel II-od osztályon, II-od osztályu jeggyel I-só osztályon utazhatnak. Szintén az iroda közvetítésével 5 drb kiállítási belépő jegyet kaphatnak egy (1) forintért, valamint a tengeri aquariumba szóló belépő jegyek 30 kr helyett 18 kr-ért. Az elszállásolást illetőleg az iroda, megkeresésre, szívesen közvetít olcsó és megfelelő lakást. A II-ik magyar gazdatiszti kongresszust illető minden közleményt vagy megkeresést „A magyar gazdatiszti kongresszust rendező bizottsághoz” Budapest, IX. kerület, Lónyay-utca 7-ik szám alá kérjük beküldeni. Budapest, 1896. július havában. A II. magyar gazdatiszti kongresszus rendező bizottsága: Bujanovics Sándor, elnök. Máday Izidor, Bálintffy Pál, alelnökök. Darányi Béla, Forster Géza, Herényi Gothard Sándor, Kodolányi Antal, Landesz József, dr. Szadovszky József, Szilassy Zoltán, bizottsági tagok. Baranyay István, titkár.

— **Inkognito és álnevek.** Az utazások ideje egyszersmind az inkognito ideje is, amelylyel nemcsak fejedelmek élnek. Az inkognito ártatlan célja az, hogy elkerüljék az ünnepélyes fogadásokat. A fejedelmek inkognitói nyílt titkot képeznek. A mi királyunk és királynénk Hohenembs gróf és grófné név alatt szoktak utazni, de a királyné, amikor teljesen ismeretlen akar maradni, a miss Nicholson nevet is használja. Az angol királynő inkognito neve Balmoral grófné; a belga királyi páré Flandern vagy Ravenstein gróf és grófné; Umberto király a Monza gróf álnev alá rejtőzik, neje, Margit királyné, a Greissonney grófné névvel, Milán király pedig a Takova gróf névvel él. Vilmos német császárnak, aki-egyetalan nem barátja az inkognitonak, nincs ily ál-

neve, de fiai, Vilmos trónörökös és Eitel Fritz herceg, gyakran utaztak már Ravensberg gróf név alatt. Napoleon Viktor herceg, a francia trónpretendens, Montfort grófnak nevezi magát inkognitoban, az egyszerű mister Moulton név alatt igen gyakran a walesi herceg rejtőzik; leánya, Maud hercegnő heteken át élt egy lelkészlakban miss Mills név alatt. Beatrix hercegnő, az angol királyné legfiatalabb leánya, a battenbergi herceg özvegye pedig jelenleg lady Carrisbroch név alatt tartózkodik Németországon.

Híres inkognito név volt az Orth János, melynek viselője az oly regényes életű és szomorú véget ért János főherceg volt, de legismertebb a román királyné inkognito neve, Carmen Sylva, mely egyszersmind a királyné írói álneve is. De nemcsak fejedelmek élnek az inkognitoval. Az inkognito nevek ez utóbbi kategóriája leginkább a turfons szerepel — így Rotschild báró turfoneve — Acton és a szinpadon. De itt már nem a titokban maradás a cél, hanem az, hogy az illető művész jobb hangzású nevet akar fölvenni.

Az inkognito nevekhez tartoznak tulajdonképpen az írói álnevek is, de ezek igen feledésbe merülnek az író igazi neve mellett. De vannak világhírre vergődő álnevek is, mint a George Elliot, Gyp, Puida, Marlitt, Marc Twain, úgy, hogy az ezen nevek mögött rejtőző írók nevet a világ alig ismeri.

— **A szibériai vasutról.** Egy varsói lap kiküldte egyik munkatársát, hogy járja be a szibériai vasut cseljabiuszk—omszki vonalát, melynek egy részét már átadták a forgalomnak. A személyvonatok hetenkint csak háromszor közlekednek és a menetdíj sokkal drágább, mint az európai Oroszországban, mert Szibériában nem vezették be a zóna-díjszabást. A harmadosztály kocsi is alvásra vannak berendezve és amely utas hosszabb utat tesz, ágyat hoz magával. A vonatok még nagyon lassan járnak és igen hosszú megállókát tartanak. Vasúti vendéglők majd csak ezután lesznek, most csak buffet-ek vannak, hol teát és tejet lehet kapni. A legtöbb állomásokon parasztok várják a vonatot, kik kenyeret, süteményt, sajtot, vajot, sőt gyakran húst és szárított halat is árulnak. A vasut mentén fekvő helységekből és városokból a szállodák méregdrágák és nagyon rosszak.

Apróságok.

Szessünk.

Férj: Mit gondolsz kedvesem, nem jó lenne-e meghozatni neked azt a gyomor-tisztító orvosságot, amit az újságban hirdetnek?

Felenség: Jó lesz, de szessünk, mert egy pár hónap múlva majd megint mást találnak fel s ennek a hatásában senki sem fog már akkor hinni.

Az már más.

Épen havazott, mikor a nebuló 8 órákor iskolába jött.

— Te ma nem fésülködtél, Andris! — szólítja meg 10 órákor a tanító.

— Dehogyan nem.

— Hiszen csupa pehely a hajad.

— Nem pehely az, kérem, hanem rászárdt a hó, ami rá esett ma reggel.

Azok a gyermekek.

Pistike: Hát az ördög hol van?

Vendég: Melyik ördög?

Pistike: Amelyik magát hozta; hiszen mindig azt mondja a mama, hogy magát az ördög hozta ide.

Kívágta magát.

Kisbíró Hát osztán látott kend ott Bosznijába eleven ágyut András?

Obsitos. Hogy láttam-e? Hát amelyik elvitte a bal lábamat alólam, az semmi?

Kisbíró. De hiszen meg van kendnek a bal lába!

Obsitos. Há'szen míg az ember Boszniából idáig jön, százszor is megnő a lába.

Megnyugtató.

— Adolffkám, én szeretnék Thürükországbán lakni.

— Minek okornál te Thürükországbán lakni, Régikém?

— Nü, akkor volna nekem az arcum beboritva edj fátyollal, hodj ne nézze bele minden férfi az én képembe.

— Hagyjál el, Régikém, o ki thégedet edjszer látt, az nem kíván osztot másodszer látni, de nem is khpnál te olyan nadj fátyol, amely betokorja a te szájadot.

Közgazdaság.

A kisgazda jelenkoru helyzetén hogy javíthatna?

Ezen kérdés nem egyszer képezte szaklapjainkban elmélkedéstárgyát, s fölmerül bennünk mindannyiszor, valahányszor megfigyelve a gabonapiacra a különböző és alacsonyabbnál alacsonyabb árakat, arra a tapasztalatra jutunk, hogy tulajdonképpen sokszor nincs is megtérítve a gazda termelési költsége, annál kevésbé megjutalmazva fáradsága.

A gazda nem is adná el épp a legrosszabb időszakban, midőn áremelkedés helyett árapadás van, s kedvező árak csak később várhatók, de miután pénzhányban van s így egyrészt az őszi megmunkáltatásához szükséges munkásokat fizetni képtelen, másrészt a házi szükségletek fedezéséhez a készlet elfogyott kénytelen gabonáját értéken aluli áron elpredálni.

Kérdés: lehetne-e ezen bajt orvosolni úgy, hogy a gazda megmaradjon hivatásánál, t. i. mint „mezőgazda“, s ne kapkodjon olyan foglalkozások után, melyekre nincs hivatva, s mert nem ért hozzá, őt még mélyebben sodorja a tönkrejutás veszedelmébe, — mint némely vidéken, hol magam tapasztaltam, hogy a mezőgazda többek között „fűszer-üzletet“ nyitott azon reményben, hogy ez szalmaszálként kimentíti őt a vízből, holott természetesen nem lévén mesterséges, rövid idő alatt ellenkező eredményt ért el! — — —

Kultivált növényeink közt van olyan, melynek termelésével ma még — sajnos — aránylag kevés vidéken foglalkoznak, holott az lenne hivatva a fent említett bajokon segíteni, miután termése holdanként oly tisztá jövedelmet biztosít a gazdának, amilyent gabona-nemeinkkel a jelen árak mellett ritkán érhet el a gazda. Másod sorban biztosítva van a gazda, hogy termése számára állandó vevőre tehet szert, aki őt a megmunkáltatási idő alatt különböző előnyökben is részesíti, amire tisztán gabona-nemek termelésénél nem számíthat.

És ez a növény a cukorrépa!

Tudvalevő dolog, hogy a cukorgyárak állandó összeköttetésben lévén a gazdával, annak előleget adnak a répa megműveléséhez úgy elvetés után, mint midőn a termés leendő eredménye látható, miáltal eléri a gazda azt, hogy gabonakészletét, azaz pén-

zelő forrását addig tarthatja el, míg áremelkedésre kilátás van.

Habár az ország több vidékén már ezen kultivált növény termelésének áldásos hatása bebizonyult, mégis akadnak vidékek, hol daczára a gazda fentemlített nyomasztó helyzetének, továbbá a már részben jelenlevő vagy még kilátásba helyezett fillokszera-vésznek, nem gondolnak a baj mikénti helyes orvoslásával. A gazdasági egyletek volnának első sorban hivatva felhívni a közönség figyelmét az említett orvoslási módra. De nélkülözve ezen jóakaró utasítást, tekintünk csak magunk körül, s figyeljük meg azon vidékek gabonapiacát, melyeken a cukorrépa-termelés üzetik, s azt fogjuk tapasztalni, hogy egész más képet nyújtanak, mint ott, hol a gazda azért hozza piacra fáradsága gyümölcsét, hogy annak eladása után — legyen az bármily alacsony áron is — a napi szükségletek fedezéséhez vigye haza szomorú szívvel csekély pénzkészletét. Mig ama szerencsésebb vidékek piacán, mint például Sopron megyében, vagy, hogy ne menjünk messze: Brassó, Kézdivásárhely, Marosvásárhely vidékein tapasztalhatjuk, nem a spekulatív vevő, aki látja és ismeri a gazda helyzetét, hanem a gazdák maguk tartják mintegy egyöntetűen, rendes egyensúlyban az árakat, és ha nem felelne az meg, úgy eltartja gabonáját továbbra a granáriumban, vagy másképp értékesíti terményét, mint például a tengerit felhasználja hízalásra.

Tekintsük például a szászokat és székelyeket, akik felhasználva a gyárak által nyújtott kedvezményeket — egyesültek, szerződést kötöttek a gyárral, — a gyár hitelt nyitott, beszerezték a gazdák a szükséges felszereléseket a cukorrépa-termeléshez és a vele kapcsolatos marhahízaláshoz, ime, rövid idejű sikeres működés után vagyoni állapotuk teljesen megjavult.

Hogy honnan van az, hogy épp oly vidékek gazdái, amely vidéknek úgy klimatikus, mint talajviszonyai teljesen megfelelnek a cukorrépa termelésének, főleg pedig amelyek közel vannak a cukorrépa-piachoz, a gyárakhoz — mégis fölhagytak annak termelésével — annak egyszerű magyarázata az, hogy nem volt meg a kellő szakértelem a gazda részéről, másrészt pedig a napszámok részéről felmerült azon aggodalom, hogy ha az eddig harmadába adott tengeriföldön cukorrépat természet a gazda, elesse attól, hogy harmadával tengerit művelhessenek, s így részint a tudatlanságnak, részint a rosszakaratnak lettek a gazdák áldozatává; a természet első kísérlete nem sikerült s kénytelenek voltak kedvet veszítve fölhagyni vele, úgy a nagyobb, mint a kisebb birtokosok, kiknek most már nem volt kitől tanuljanak.

Már pedig, tekintve a székelyeket, talánunk oly községeket, melyekben azelőtt 3—4 holdat természetettek, ma már 300 holdra rug a cukorrépa-termésük, tehát kisbirtokosok is természetnek jövedelemmel, miből láthatjuk, hogy mindkét osztály termelhet sikerrel.

Szakértelmet említettem! — Igenis, de nem olyan szakértelmet értek én az alatt, amelyet tudományos alapon szerez a theoretikus gazda a gazdasági akadémián — hisz arra a kisgazdának szüksége nincs, ha egyszer meg van győződve arról, hogy talaja és éghajlata megfelel kultivált növénye termeléséhez; hanem azt a szakértelmet, melyet minden igazi, lelkiismeretes gazda

utánjárásal és saját megfigyelése által szerezhette! mert bizony nem oly mesterkelt a cukorrépa termelése, mint amilyeneknek híresztelve van.

Több gondot igényel, mint a közönséges répa, — az igaz — de aki azt tud termelni, annak termelését csakhamar nagy tökélyre viheti.

Ez alkalommal nem akarok a cukorrépa-termelés speciális leírására bocsátkozni — arról még más alkalommal több részletben leszek bátor a tárgy iránt érdeklődő tisztelt olvasó szíves figyelmét igénybe venni. — Most csak röviden ohajtottam ezen jövedelmező és nemzetgazdaságilag is fontos növénytermelési ágról megemlékezni, annyival is inkább, mert most van az ideje a talaj okszerű előkészítéséhez a cukorrépa alá, miután első sorban a tarlót sekélyen alá kell szántani, hogy az elkorhadjon, főleg pedig hogy az elhullott gyommagvai kikelhessenek, úgy, hogy őszszel mély szántást eszközölve, tavaszra a vetéshez tiszta földet nyerjünk.

Ez a leglényegesebb része a termeléshez való előkészületnek; a többi teendőkkal találkozunk később.

— U. —

Piaczi árak.

Nagy-Enyed, 1896. aug. 2.

Buza legjobb	100 kilogramm	7.-
" közepes	" "	6-50
Kétszeres legjobb	" "	6-50
" közepes	100 kilogramm	6.-
Rozs legjobb	" "	5.-
" közepes	" "	4-50
Zab legjobb	" "	6.-
" közepes	" "	5.-
Kukorica (tengeri)	" "	3-80
Burgonya	" "	2.-
Széna legjobb	egy szekér	5.-
Szalma legjobb	" "	2.-
Bikkfa 1 köbm. keresztirányban nélkül, 1 m. hosszú	" "	3-50
Cserfa 1 " " " " " "	" "	3-20
Tölgyfa 1 " " " " " "	" "	3-50
Faszén kemény	egy hektoliter	1-70
Marhahús	1 kilogramm	-36
Sertéshús	" "	-44
Szalonna	" "	70-72
Disznósír	" "	-90
Vöröshagyma	" "	-10
Fokhagyma	" "	-10

Csarnok.**Szudáni dolgok a közelmúltból.**

Írta: Talligás Áron.

III.

A prófétát igyekezett mindenben utánozni s már mindjárt itt Gadirban e szerint szerelkedett is.

Négy chalifát nevezett ki, kik hadseregének főparancsnokai voltak; az egyik chalifa állását azonban mindig betöltetlenül hagyta, hogy legyen miért nagyravágó követői versengjenek.

Mig a máhdi maga semmi hadi jelvényt és diszitményt sem viselt, addig a chalifák mindenképen saját testőrsége volt, t. i. lándzsa-vívői és lovassága a saját törzseiből. Ezenkívül saját zászlók voltak, fekete-, vörös- és zöldszínűek és mindenkinek egy nagy rézveretű hadi dobja (nahas), mig a közönséges dobok (noggara) bőrrel bevont kivájt fatörzsből álltak. Az első chalifának, ki a máhdi halála esetén utódaul is volt egyuttal kiszemelve, volt egy hatalmas fuvóhangszere is egy művésziesen kivájt elefánt-agyarból, mely igen hatalmas és fenséges hangot adott (ornbeia).

A 3 zászló alatt volt a máhdi egész hadserege beosztva.

Minden chalifának keze alatt több-kevesebb emir volt, kiknek ismét saját zászlójuk volt igen egyszerű, több színű kelméből összeállítva, rajta vallásos felirattal s azon hozzátétellel: „Mohammed Ahmed, a próféta utóda.*” Egy emir alatt 2-400 ember állt s több mogaddem (előjáró) s aztán ezek mindenikének helyettese.

A katonák harci kiképzéséről azonban szó sem volt. Egyetlen taktikájuk abban állt: a tömeg által elnyomni az ellenséget, dühös roham és egetverő ordítás közben. Eleinte tiltva volt a lőfegyver használata, ezzel is utánozni akarván a prófétát, ki szintén lőfegyver nélkül hódította meg a világot.

Többet adott azonban arra, hogy mint vallásreformátor tűnjék ki. Mint ilyen aztán sok törvényt hozott. Azt hirdette, hogy ő az utolsó próféta, nem sokára világ vége lesz, tehát nincs szükség gazdagságra, ellenben vezekelnők kell az embereknek, sokat imádkozniok, s inkább a háborúra, mintsem a munkára gondolniok.

A szesz italok élvezetét, dohányzást, haschis élvezetét szigorúan tiltotta 80 korbácsütés büntetés terhe alatt. A legártatlanabb káromkodás 27 korbácsütéssel lett büntetve.

A házassági szokásokat is egyszerűsítette s megszabott árt állapotot meg, így a leány 10 tallér, az özvegy 5 tallérért volt kapható, míg azelőtt alku járt.

Az asszonyoknak megtiltotta az arany és ezüst viseletét, s a haj eddig szokásos czifra felékesítését is (büntetésül nem csak a putz-ot, hanem saját haját is kitépték), nemkülönben a fedetlen arczeval való járást is szigorúan tiltotta (azt mondván: „a fedetlen arcu nő olyan, mint ha egész teste meztelen volna, ellenben ha arca fedve van, anynyi, mint ha felöltözve van, ha mindjárt fedetlen is többi testrésze“).

A halottak megsiratását is megtiltotta. (Rendkívüli szerencse számba ment, ha valaki a máhdi uralma alatt meghalhatott, midőn a paradicsom ajtaja folyton nyitva állott.) Hogy az éhséget jobban tűrjék, övük megszorítását hozta ajánlatba és hű követői még tovább mentek, állandóan egy követ tartva gyomrukra szorítva.

Lábbelit hordozni nem volt szabad, legfeljebb szandalokat, miként a próféta tette, és csak kemény fekhelyen volt szabad aludni.

A giubbára (rendes hosszú inszerti ruha) vonatkozólag elrendelte, hogy az egy honi damur nevű durva gyapotkelméből való legyen, s ezt nem szabad se mosni, se változtatni, hanem ha szakad, mindannyiszor mindenféle ronggyal kell megfoltozni.

Igy akarta egyfelől a világ megvetését, szegénységet és vezeklést terjeszteni, másfelől embereit edzeni s a háboru sanyaruságaihoz szoktatni; jól tudta, hogy a gazdag fél a haláltól, s a kényelmes ember nem kedveli a háborút.

Az imádkozást mindig nyilvánosan végezte, ezerek sorakoztak ilyenkor utána részt venni imáiban, melynek végeztével aztán mindig beszédet is tartott az ő isteni küldetéséről. És a nép hallgatta az ő bölcsességét, bár sokan tudták, hogy csak egy csaló és néplázító, de érdekből vagy félelemből ezek is követtek.

Igy szervezve indult ki hódító útjára a törökök 3-szori legyőzője 1882. augusztus

* A konstantinápolyi szultán ellen ozéolvva ezzel, kinek ez a ezime.

havában, s Birkét-be érve, felhívására az arabok tömegesen csatlakoztak mindenfelől hozzája. Innen aztán három követet küldött El-Obeidbe, a mudirhoz, Mohamed Szaid pasához, s halálfenyegetés közben hívta fel, hogy adja fel a várost s csatlakozzék hozzá.

A három követ meg is jelent az előirt rongyos giubbá-ba öltözve, de oly kihívóan, követelőleg viselte magát, hogy a mudir azonnal felakasztatta. Bár ezt tette volna a város áru előkelőivel is! Akkor talán nem jutott volna a szegény mudir városával együtt a következőkben leirandó irtózatossorsra!

(Folytatása következik.)

Szerkesztőség:**Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.**

Kiadók: Cirner és Lingner.

Cirner és Lingner könyvnyomdája, Nagy-Enyeden.

Henneberg-selyem

csakis akkor valódi, ha közvetlen gyárból rendelik — fekete, fehér és színes 35 krajcártól 14 frt 65 krig méterenkint — sima, csikos, kockázott mintázott damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 mintázatban) stb., a megrendelt áru **postabér és vámmentesen a házhoz szállítva és mintákat postafordultával küld: HENNEBERG G.** (cs. és kir. udvari szállító) **selyemgyára Zürichben.** — Svájcba ezimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek. (1)

508—1896. bv. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírt kiküldött bir. végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nagyenyedi kir. járásbírószág 420—896. számú végzése által Csorota Afrém végrehajtató javára paczalkai lakos Rosciu Alexandru és társai ellen 209 frt 20 kr tőke, ennek 1891. év november hó 7-ik napjától számítandó 6% kamatai és egyéb törvényes járulékaival követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság foglalt és 480 frtra becsült Rosciu Eugenia és férje Rosciu Alexandrunál 2 drb ökör, 1 ló, 1 lószekér, 18 drb juhból álló ingóságok nyilvános árverés útján eladhatók.

Mely árverésnek a 4988—896. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínen, vagyis Paczalkán a községi előjáróság házában leendő eszközzésére 1896. évi aug. 26-ik napjának délelőtti 10 óraja határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hívatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alól is eladhatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t.-cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt N.-Enyeden, 1896. évi aug. hó 4-én.

Gajzágó Simon,
kir. bírósági végrehajtó.

791 1—1

Sz. 1959—896. tkvi

Árverési hirdetmény.

Az abrudbányai kir. járásbírószág mint telekkönyvi hatóság részéről közhírré tette, hogy Misselbacher J. B. gyulafehérvári kereskedő cég végrehajtónak Szabó György abrudbányai lakos végrehajtást szenvedő elleni 478 frt 73 kr tőke, ennek 1895. évi november 28-tól járó 5% kamatai, 25 frt 50 kr költség és járulékaival behajtása végett az abrudbányai kir. járásbírószág területéhez tartozó Abrudbánya város 292 számú telekkönyvkönyvben foglalt A + 2 rendszám 603 hr. sz. alatti ingatlanok és tartozékai az abrudbányai kir. járásbírószág mint tkvi hivatalban megtartandó nyilvános árverésen **1896. évi okt. hó 17-ik napján délelőtti 10 órakor** 1344 frt kiküldési ár 10%-ának bánatpénz gyanánt bírói kiküldött kezéhez leendő előleges letétele mellett a kiküldési áron alól is el fognak adhatni. Abrudbányai kir. telekkönyvi hatóság 1896. évi június hó 13-án.

Zanathy,
kir. jbiró.

792 1—1

Pályázati hirdetmény

karó-szállításra.

A tordai, adamosi és nagysármási állami amerikai telepek pózna- és karó-szükségleteinek szállítására ezennel nyilvános pályázatot hirdetek és pedig:

1. Tordai telepre szállítandó: 2000 darab 5,5 méter hosszú, a tövétől 20 cm. magasságban 12 cm. átmérővel biró hántott tölgyfa pózna és 15800 drb. 70 cm. hosszú, 6—7 cm. átmérőjű gömbölyű hántott tölgyfa-czövek.

2. Adamosi telepre szállítandó 1297 drb. 5,5 méter hosszú, a tövétől 20 cm. magasságban, 12 cm. átmérőjű hántott tölgyfa-pózna és 10376 drb. 75—80 cm. hosszú, 6—7 cm. átmérőjű gömbölyű hántott tölgyfa-czövek.

3. A n.-sármási telepre szállítandó 14.550 drb., a tordai telepre pedig 2000 drb. 5 m. hosszú, 8—10 cm. töátmérőlű feyőfa-tókaró.

Az adamosi telepnél az ajánlat helybe a telepre való szállítással, a tordai telepnél a tordai vasuti állomásra, vagy a bikanevelőtelepre, a n.-sármási telepnél a Báld vasuti állomás vagy a telepre való szállítással teendő meg. Szállítás a tél folyamán egész márczius végéig teljesíthető. Pályázat benyújtási határidő szeptember végéig.

Vinczellériskola Igazgatósága N.-Enyeden.

Morágyi István,
igazgató.

709—96. 2—3.

272—1896. szám

Árverési hirdetmény.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírrá teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1896. évi 2668. számú végzése következtében Szántó Sándor ügyvéd által képviselt balászf. lvi. tak. penztár javára D. Naum Doszsius és társai ellen 500 frt s járulékaik erejéig 1896. évi június hó 4-én foganatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 1710 frtra becsült 10 darab jármos ökör és 8 darab 3 éves fehér tuloktól álló ingóságok nyilvános árverésen eladotnak.

Mely árverésnek a marosújvári kir. járásbíróság

1704—1896. sz. végzése folytán 500 frt tőkekövetelés, ennek 1895. évi november hó 13. napjától járó 6%-os kamatai és eddig összesen 69 frt 1 krban bíróilag már megállapított költségek erejéig O.-Tordos községben végrehajtást szenvedett lakásán leendő eszközölésére 1896. évi szeptember hó 5-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérnek becsáron alul is el fognak adatui.

Kelt Maros-Ujvártt, 1896. évi aug. hó 5. napján.

Dergán János,

kir. bírósági végrehajtó.

793 1—1

789 2—3

A nagyvárad

Moskovits Farkas és T^{sa} czég

a csódtömegtől vásárolt árukkal Nagy-Enyeden a Buza-téren az eddigi

Domokos Béla-féle helyiségben

üzletét megnyitotta, hol férfi-ingek, gallérok, kéz-elők, nyakkendők, puha és kemény kalapok, női, férfi-és gyermekcipők, schiffonok, vásznak, női ruhaszövetek, kék festők, kretonok, voilok, női és férfikeztyük és harisnyák, kötő gyapotok, gyermekjátékok és még számos czikkek gyári áron alól kaphatók.

Iroda: Főter 38. sz.

CIRNER és LINGNER

Telefón-sz. 5. és 6.

NAGY-ENYEDEN.

A legelőnyösebb forrás nyomtatványok beszerzésére.

Gazdag és modern felszerelése folytán azon kellemes helyzetben van, hogy ugy gyorsaság és olcsóság, mint izléses kivitel tekintetében bármely hasonnemű vállalattal képes versenyezni.

Vidéki megrendelések azonnal teljesíttetnek.

A nyomda **5 gyorsajtóval** dolgozik s **töm-öntödével** is el van látva.

Hirdetések közlésére legalkalmasabb a czég kiadásában megjelenő

„Közérdek”,

a megye egyetlen politikai lapja, mely egyike a legelterjedtebb vidéki lapoknak.